

ВІДНОВНІ ПІДХОДИ У БОРОТЬБІ З ДИТЯЧОЮ ЗЛОЧИННІСТЮ

Злочинність неповнолітніх привертає до себе особливу увагу як вчених так і практиків. Це зумовлено не тільки тим, що неповнолітні завжди визнавалися злочинцями особливого роду, а й тим, що в даний час неповнолітні - одна з найбільш кримінально уражених верств населення. При цьому на збільшення росту злочинності серед неповнолітніх безпосередньо впливає соціально-економічна криза в Україні, безробіття, не співвідношення існуючих дитячих благ з тими, що їм на даний час можуть дати батьки. Також сьогодні в Україні досить серйозно постала така проблема, як безпритульні діти. «Вулиця дозволяє своїм дітям спостерігати за суспільством, не включаючись у систему його цінностей» [1, с. 39].

На сьогодні суспільство та держава не можуть забезпечити ефективну систему попередження злочинності серед неповнолітніх. За сучасних умов розвитку суспільства виявляється, що для неповнолітніх злочинців недостатнім є застосування лише медико-педагогічних заходів. У певних випадках держава змушена притягувати їх до кримінальної відповідальності. Проте і суворі каральні підходи, як показує історичний досвід, не виправдали себе [2, с. 4].

Ми вважаємо, що саме за допомогою відновного правосуддя, яке передбачає розумний, обдуманий та індивідуальний правовий підхід до кожного неповнолітнього, який вчинив, в більшості випадків «шалене», кримінальне правопорушення, держава в змозі забезпечити реалізацію конституційного права кожного свого громадянина на захист та охорону прав і свобод людини, при цьому захистивши дитину, яка вчинила кримінальне правопорушення, від по життєвого клейма «злочинець».

У багатьох країнах світу вже понад 30 років існує новий підхід до реагування на кримінальні правопорушення, які вчинюються дітьми - відновне правосуддя. Цей підхід базується на принципах усунення завданої потерпілому шкоди, прийняття правопорушником відповідальності за вчинене, що особливо актуально для неповнолітніх.

Концепція відновного правосуддя базується на тому, що злочин розглядається як явище, яке спричиняє шкоду конкретним особам, яких він стосується. Це потерпілі, злочинці, а також їх близькі. Такий підхід дає можливість тим, кого торкнувся злочин, відкрито розповісти про свої почуття, про те, що вони пережили, і має задовольнити їх потреби. Жертви мають право отримати репарацію, відчутти безпеку і забути про те, що з ними трапилось, а злочинці повинні зрозуміти причини та наслідки своєї протиправної поведінки і свідомо взяти на себе відповідальність. Адже відповідальність означає розуміння та визнання того, що було заподіяно шкоду, і життя певних заходів з її відшкодування [3, с. 88].

Вирішення проблем підлітків, які перебувають у конфлікті із законом, особливо тих, хто вчинив вперше кримінальне правопорушення невеликої тяжкості - основне завдання відновного правосуддя. Застосування процедури відновного правосуддя - це альтернатива сучасному покаранню.

Тому питання укладання угод з неповнолітнім є дуже складним та актуальним, адже саме застосування у цій категорії справ медіації, може допомогти

сторонам конфлікту отримати бажаний результат, при цьому, що є найголовнішим, не зламати долю дитини і допомогти стати їй на шлях виправлення та усвідомлення нею самої недопущення в подальшому вчинення кримінальних правопорушень.

При цьому до застосування інституту угоди з неповнолітніми слід підходити обережно. Необхідно обов'язково враховувати звичайний уклад життя неповнолітнього, його вікові та психологічні особливості, роз'яснювати суть процесуальних дій, їх значення, уважно вислуховувати аргументи неповнолітнього. Вживати заходи, спрямовані на уникнення відносно нього негативного впливу. Повно і всебічно встановлювати відомості про особу неповнолітнього, з'ясовувати умови його життя та виховання. У разі необхідності призначати психологічну або комплексну психолого-психіатричну експертизу (ст. 485-487 КПК України).

Взагалі, як свідчить судова практика, досить часто достатньо застосування до неповнолітніх виховних заходів, тому що покарання неповнолітньої особи не завжди призводить до їх виправлення. Для суспільства важливим є моральне оздоровлення особи, досягнути якого, за наявності підстав можна без послуг кримінальної юстиції [4, с. 153].

Таким чином, питання щодо застосування інституту угод та їх підвидів (особливо до неповнолітніх) є надзвичайно актуальним, потребує глибокого дослідження і чіткої законодавчої регламентації.

Відновне правосуддя є формою правосуддя, основною метою якого є створення умов для примирення потерпілого та правопорушника, забезпечення права особи, яка зазнала збитків від кримінального правопорушення на їх повну компенсацію, забезпечення державою дотримання всіх законних прав неповнолітніх, забезпечення державою ефективного впливу на неповнолітніх правопорушників, тим самим надаючи їм можливість своєчасно усвідомити можливі правові наслідки вчинених правопорушень, тим самим попереджаючи та викорінюючи дитячу злочинність, при цьому зберігаючи їм шанс на світле майбутнє.

Список використаних джерел:

1. Дети улицы растущая трагедия городов: Доклад независимой комиссии по международным гуманитарным вопросам.- М.: Международные отношения, 2000.152 с.
2. Бурдін В.М. Особливості кримінальної відповідальності неповнолітніх в Україні: Монографія. - К.: Атіка, 2004. - 240 с.
3. Васяев А. А. Сделка с правосудием или сделка с обвинением? // Современное право. 2010. № 2. С. 88—94.
4. Топчиева Т. В. Досудебное соглашение о сотрудничестве в российском уголовном процессе. Автореф. дисс. ... канд. юрид. наук. СПб, 2013.